

Зятіна Діна Володимирівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Інновації виступають не тільки як основний двигун національної економіки, але також є важливим джерелом рішень існуючих соціальних проблем [1, с. 226].

За оцінками західних експертів глобальне економічне зростання більш ніж на 75 відсотків засновано на досягненнях науково-технічного прогресу, більше половини прибутків, що отримуються суб'єктами господарювання генеруються в результаті впровадження нових товарів та послуг на ринку, а частка нематеріальних активів у вартості довгострокових активів підприємств західної Європи наближається до 50 відсотків, в США — до 70 відсотків, демонструючи високі темпи зростання, які в значній мірі перевищують темпи зростання інших активів підприємств [2].

Відповідно до «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» (зазначена Стратегія не була прийнята Верховної Радою України і залишилася в стані проекту) інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів, кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становить зараз 12–14 %, що менше в 3–4 рази, ніж в інноваційно розвинутих економіках. Наукоємність промислового виробництва знаходиться на рівні 0,3 %, що на порядок менше від світового рівня. Майже половина з інноваційних підприємств взагалі не фінансують проведення в інтересах свого виробництва наукових досліджень. Таке становище обумовлено як браком коштів, так і відсутністю в останні роки дієвої державної системи стимулювання інноваційної діяльності. Проте низький рівень наукоємності вітчизняного виробництва визначається не тільки дефіцитом грошей або браком стимулів і пільг. Фундаментальне значення має структура економіки. В українській економіці домінують низько технологічні галузі виробництва, які природно відносяться до мало наукоємних галузей: добувна і паливна — 0,8–1 %; харчова, легка промисловість, агропромисловість — 1,2 %. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7–1 % [3].

В науковій літературі також відмічається, що український експортний потенціал здебільшого базується на низько технологічному виробництві, характеризується відсутністю ефективних

інституційних інструментів для повної реструктуризації та не може бути достатньо конкурентним на світовому ринку сьогодні [4, с. 271]. Такі дані свідчать про низький рівень інновацій в національній економіці, що зумовлює нагальну потребу розробки сучасної та дієвої стратегії інноваційного розвитку.

Слід зауважити, що багато європейських країн також пройшли шлях «інноватизації» своєї промисловості. Завдяки цьому сьогодні ці країни є одними з лідерів інноваційного розвитку та характеризуються успішністю економічної та соціальної сфери. Наприклад, Фінляндія зазнала структурних економічних змін у 1990 роках. В сферах лісової, металургійної, хімічної промисловості, а також в галузі інформаційних та телекомунікаційних технологій було створено кластери. Згодом вони були доповнені новими індустріями, такими як мобільні ігри, галузі чистих технологій та біонауки, які базуються на дослідженнях та інноваціях [5, с. 78]. Як видається, цей досвід є дуже позитивними має бути врахований при формуванні національної інноваційної політики. Адже така колаборація в рамках кластерів традиційних галузей промисловості із новими та наукомісткими дозволяє йти інноваційним шляхом розвитку.

На рівні Європейського Союзу питання підвищення рівня інноваційності економіки також є першочерговим. При цьому інновації розглядаються як необхідний елемент всіх суспільних відносин. Важлива увага приділяється не тільки технологічним інноваціям, але і інноваціям соціальним.

В контексті зростаючої глобалізації, світової конкуренції та швидких змін ЄС розглядає інновації та їх комерціалізацію як ефективний шлях побудови довготривалих конкурентних переваг. Інноваційні політика є пов'язуючою ланкою між дослідженнями, політикою технологічного розвитку та індустріальною політикою та створює можливості для передачі ідей на ринок, тобто визначає напрями комерціалізації інновацій [6, с. 109].

Відповідно до Стратегії ЄС «Європа 2020 Стратегія розумного, стійкого та всебічного розвитку» [7] метою сучасної політики ЄС є перегляд вектору інноваційної політики в бік сучасних проблем, які постають перед суспільством, таких як зміна клімату, енергетична та ресурсна ефективність, демографічні зміни та зміни у сфері здоров'я населення, екологічно чисте виробництво та управління землею тощо. Особливий акцент необхідно зробити на комерціалізації інновацій. Завданням ЄС є створення спеціалізованого Патентного Суду ЄС, модернізація законодавства щодо авторських прав, прав на торговельну марку, вдосконалення доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва до механізмів захисту прав інтелектуальної власності, прискорення запровадження функціонально сумісних стандартів, розширення можливостей щодо доступу до капіталу та повніше використання

засобів політики регулювання попиту, зокрема через публічні закупівлі та ефективне «розумне» державне регулювання. Особливий акцент в Стратегії робиться на необхідності створення фондів підтримки інновацій, фондів підтримки розвитку регіонів і т.п. Крім того зазначається на важливості створення умов для тісної співпраці між освітою, бізнесом, дослідженнями та інноваціями, доцільності імплементації спільних програм та розробки процедур їхнього фінансування. У Стратегії підкреслюється необхідність підтримки молодих інноваційних компаній. Особливу увагу приділено актуальності концентрації завдань освіти на розвитку креативності, інноваційності та підприємництва, також визначається важливість підвищення рівня витрат на освіту кадрів серед підприємств. Остання мета може бути досягнута, зокрема шляхом запровадження податкових пільг та інших фінансових інструментів для підвищення рівня приватних інвестицій в сферу дослідження та розвитку.

Отже національна державна інноваційна політика має бути сконцентрована на підтримці інновацій на всіх стадіях їх розвитку, включаючи експериментальну стадію та стадію впровадження інновацій. Є безперечним, що завдання підтримки інновацій має бути в пріоритеті всіх органів державної влади. Всі міністерства мають бути залучені в процеси розвитку інновацій. Їм слід активно співпрацювати із іншими учасниками інноваційного процесу (підприємствами, університетами, дослідницькими центрами, суспільними організаціями тощо) для досягнення максимально позитивних результатів.

Роль держави в стимулюванні інноваційних процесів важко переоцінити. При цьому всі засоби державної підтримки суб'єктів господарювання, в тому числі інноваційних, доцільно розділити на такі групи: засоби організаційно-правової підтримки; фінансово-господарські засоби; інфраструктурні засоби; засоби активізації використання ресурсів держави; засоби зовнішньоекономічної підтримки; інформаційно-консультаційні засоби.

Видається, що в умовах сьогодення, пряма фінансова підтримка здебільшого носить адресний характер і буде мати лише тимчасовий ефект, характеризується доволі обмежувальною дією і не сприяє комплексному економічному розвитку в довгостроковій перспективі. Водночас реалізація засобів інфраструктурної підтримки інноваційних підприємств, спрямування механізмів публічної закупівлі на підтримку інновацій, розвиток державно-приватного партнерства в інноваційній сфері, а також лібералізація податкової політики щодо суб'єктів інноваційної діяльності будуть мати неабиякий позитивний ефект для економіки та соціальної сфери.

В Україні поки що відсутня ефективна інноваційна політики. Водночас її необхідно розробляти, в першу чергу шляхом

акумулювання існуючих в світі підходів та адаптації їх до національних економічних та правових реалій. Сьогодні існує унікальна можливість використати вже сформовані, апробовані та прогресивні стратегії інноваційного розвитку та імплементувати їх в українську економіку.

Список використаної літератури:

1. Vovk S. Internationalization of Innovation Activity by TNCs / S. Vovk // Journal of European economy. – 2017. -- № 2. – P. 226.
2. Intellectual Property Commercialization: Policy Options and Practical Instruments // United Nations Publications. – Sales No. 11.II.E.16 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.unece.org/index.php?id=26564>
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36382.pdf>
4. Tarnavska N., Poda A. Transformation of the Innovative Development Concepts of the Ukrainian Economy / N. Tarnavska, A. Poda // Journal of European economy. – 2016. – № 3. – P. 271.
5. Iiris Saittakari, Nina Rilla Are Finish regional innovation clusters fruitful for foreign subsidiary innovation [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.vtt.fi/inf/pdf/technology/2015/T221.pdf>
6. Marek Gajewski Policies Supporting Innovation In The European Union In The Context Of The Lisbon Strategy And The Europe 2020 Strategy // Comparative Economic Research, Volume 20, Number 2, 2017. – P. 109.
7. Europe 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth [Electronic resource]. – Access mode: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52010DC2020>

Рибнікова Єліна Юріївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри господарського права і процесу

ПРАВОВА ПРИРОДА ВІДНОСИН ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Попри важливість стимулювання використання відновлюваних джерел енергії (далі – ВДЕ) в усьому світі, в Україні відновлювана енергетика знаходиться на етапі свого становлення. Така ситуація стала наслідком ігнорування її потенціалу органами державної влади протягом багатьох років існування незалежної України. Непослідовність державної політики призвела до низької інвестиційної привабливості вітчизняних проектів з відновлюваної енергетики. В умовах руйнації усталених виробничих зв'язків,